

Název:	OCELÁRNA MITTAL
Téma:	Ochrana ovzduší, nadnárodní korporace
Cílová skupina:	Místní občané trpící znečištěným ovzduším, politici, vlády
Místo realizace:	Ostrava, Brno, ČR, svět
Doba realizace:	květen 2007–
Webová stránka:	www.nebenaostroavou.cz, www.responsibility.cz, www.eps.cz
Řešitel:	Ekologický právní servis, Mgr. Jan Šryt, Mgr. Markéta Višínková
Partneři:	o.s. Vzduch
Zdroje financování:	MŽP, OSI, Nadace Partnerství, Město Ostrava, Via Vitae

**PREVENTIVNÍ
OCHRANA
ŽIVOTNÍHO
PROSTŘEDÍ**

Ekologický právní servis se dlouhodobě zaměřuje na dopad působení nadnárodních společností v České republice. Ostravská pobočka ocelárny ArcelorMittal, nechvalně proslulá svým působením v rozvojových zemích (dále jen AMO), se stala předmětem našeho zájmu ze dvou důvodů:

- a) přestože podnik vykazuje obrovské zisky (za posledních 6 let čistý zisk cca 45 miliard korun), není ochoten investovat do zmodernizování provozů,
- b) na naši poradnu se v průběhu roku 2007 opakovaně obrátili lidé postižení znečištěním ovzduší způsobené AMO.

Evidence dotazů je výborným nástrojem k identifikaci problému.

Dlouhodobá měření v ostravském obvodu Radvanice a Bartovice ukazují, že stav znečištění ovzduší v této lokalitě nemá obdoby nejen v České republice, ale v celé Evropě. Zákonné limity znečištění ovzduší byly v Radvanicích a Bartovicích v roce 2007 překročeny u arsenu téměř o 90 %, u prachu o 500 % a u benzo(a)pyrenu dokonce o 800 %. Bezprostředně jsou znečištěním zasaženi tisíce občanů.

Poradna musí argumentovat aktuálními a objektivními daty.

Zdravotní rizika, která ze znečištění ovzduší těmito látkami vyplývají, přitom rozhodně nejsou zanedbatelná. Dle studie zdravotních rizik zpracované Zdravotním ústavem v Kolíně je populace Radvanic a Bartovic v důsledku znečištění arsenem a benzo(a)pyrenem vystavena téměř desetinásobně vyššímu riziku nádorového onemocnění než obyvatelé jiných částí Ostravy a jen prašnost pocházející z provozů ArcelorMittal pravděpodobně zapříčiňuje cca 8 úmrtí na kardiovaskulární a nádorová onemocnění ročně. Společnost ArcelorMittal provozuje v Ostravě největší hutní podnik v ČR, s roční kapacitou přesahující 3 mil. tun vyrobené oceli. Z údajů uvedených v integrovaném registru znečištění vyplývá, že společnost ArcelorMittal je dlouhodobě největším stacionárním zdrojem emisí polévatelného prachu (PM10) a polycyklických aromatických uhlovodíků (PAU) v České republice a největším stacionárním zdrojem emisí arsenu v Moravskoslezském kraji.

**INFORMACE
ANALÝZA**

Z počátku jsme řešili dotazy klientů v rámci Poradny. Poradna EPS zároveň sdílela informace o případech s kolegy – právníky zabývajícími se tématem nadnárodních společností, kteří se po čase začali kauze intenzivně věnovat za účelem dosáhnout zlepšení stavu ovzduší v Ostravě.

→ → → → → → → →
Osvojení si nového nástroje zapojování veřejnosti nabízí poradna občanským iniciativám i v jiných kauzách.

Nejprve proběhlo několik osobních schůzek s místními občany a občanským sdružením Vzduch. S tímto sdružením jsme vytvořili Alianci Nebe nad Ostravou a uspořádali četná otevřená setkání, jejichž účelem bylo informovat o problému a možnostech řešení další postižené obyvatele a politiky a získat širokou podporu pro následující kroky (v roce 2008 mělo sdružení již více než 250 členů a Alianci vyjádřilo podporu více než 600 subjektů – jednotlivců i nevládních organizací). V rámci této kampaně Aliance vydala několik čísel Infolistu, vytvořila prezentaci, petici kterou podepsalo 2300 lidí, vytiskla leták v nákladu 52 000 ks, zorganizovala demonstraci, uspořádala kulatý stůl k problematice ovzduší v Radvanicích a Bartovicích, jehož se zúčastnili zástupci AMO, města Ostravy a odborníci z Vysoké školy báňské v Ostravě. Důležitou součástí kampaně bylo vytvoření webové stránky věnované této problematice. Stránky jsou propojeny s poradnou EPS formulářem pro vložení dotazů. Byla též spuštěna jedinečná kampaň „participativních SMS“, která občanům umožňovala pomocí sms přímo oslovit AMO s vyjádřením jejich obav a nesouhlasu.

← TÝMOVÁ PRÁCE
← PROCESNÍ PORADENSTVÍ

Souběžně s informační kampaní jsme zajišťovali odborné podklady – rozptylové studie, posudky, studie zdravotních rizik atp. Naši hlavní rolí však bylo sledování správních procesů, které umožňují majitelům provozovat AMO, a zapojování se do nich. EPS tak v průběhu let 2007–2009 učinil více než 40 podání (žádostí o informace, námitek, vyjádření, žalob, podnětů veřejnému ochránci práv atp.), která směřovala k omezení provozu nebo alespoň stanovení podmínek provozu zajišťujících čistší provoz ocelárny.

← PILOTNÍ ŘEŠENÍ
← ZPROSTŘEDKOVÁNÍ

→ → → → → → → →
Média mohou pomoci apelovat a motivovat další regiony.

Pomocí tiskových zpráv, tiskových konferencí a spolupráce s novináři („Nejšpinavější kout Evropy“, pořad Reportéři ČT, 15. 6. 2009) jsme kauzu medializovali.

← PROFESIONALITA
← ANALÝZA
← MANAGEMENT NA DOBU
← URČITOU

Jelikož působení společnosti ArcelorMittal není omezeno pouze na Českou republiku (Arcelor Mittal provozuje ocelárny také v USA, Kazachstánu, Jihoafrické republice, Indii...), podnikali jsme kroky také na mezinárodní úrovni – podíleli jsme se na založení mezinárodní aliance, v letech 2008 a 2009 jsme se účastnili valné hromady akcionářů ArcelorMittal v Lucemburku, jejíž součástí bylo i jednání s nejvyšším managementem AMO, podíleli jsme se na vydání dvou publikací v anglickém jazyce o negativním vlivu AMO.

Díky tlaku, který je na AMO kampaní vyvíjen, začala ocelárna komunikovat s představiteli města, přislíbila a částečně i zrealizovala investiční projekty směřující ke zlepšení ovzduší.

→ → → → → → → →
Výstupy případu jsou využitelné pro další klienty a kauzy.

Zkušenosti ze spolupráce s místními občany předáváme dalším nevládním organizacím v praxi poradny. Materiály vzniklé v průběhu kampaně dále využíváme k poskytování poradenství.

→ → → → → → → →
Síla případu v kombinaci s profesionálním přístupem k řešení vede k systémovým změnám.

Případ jako celek slouží jako podklad k uskutečnění větších společenských změn – širšího zapojování veřejnosti do procesů povolování záležitostí a změny právních předpisů směrem k větší odpovědnosti nadnárodních korporací.

← UDRŽITELNÝ ROZVOJ

Kauza i nadále pokračuje, což je dáno zejména zdoluhavostí právních procedur a soudních jednání.